

РОЗДІЛ 8

ОСВІТНІ І НАУКОВІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ВІЗІЇ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ БОНІСТИЧНО-НУМІЗМАТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Олег БАЙТЕРЯКОВ¹, Володимир МИСЬКО²

¹Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Запоріжжя, Україна

²Кам'янець-Подільське позашкільне навчально-виховне об'єднання
Кам'янець-Подільський, Україна

Abstract. *The separation of bonistic-numismatic geography as a new scientific section is justified. The goal, structure and main directions of its research are determined. It is proposed to divide bonistic-numismatic geography into the issue of monetary units' geography and significant bonistic-numismatic geography.*

Key words: *bonistic-numismatic geography, monetary issue geography, significant bonistic-numismatic geography, research areas.*

Постійне розширення сфери географічних досліджень викликає появу нових наукових напрямків. Це можуть бути як вузькогалузеві, так й міждисциплінарні напрямки. Одним з таких, відносно нових, географічних напрямків є географія грошей, що вивчає грошовий простір на різних рівнях, його вплив на розвиток країн і регіонів, на економічні, політичні та ін. відносини між країнами тощо. Тобто основним напрямком її досліджень є географічні аспекти функціонування грошей. У зв'язку з цим пропонується в географії грошей визначити окремий розділ – боністично-нумізматична географія.

Визначення і теоретичні основи боністичної географії, а також методичні аспекти використання банкнот в шкільному курсі географії подано в однойменній монографії О.З. Байтерякова [1]. Дослідження методики застосування нумізматичної географії в освітньому процесі містяться в публікаціях О.З. Байтерякова і В.З. Миська [2, 3, 4].

Метою боністично-нумізматичної географії можна вважати дослідження просторових особливостей випуску грошових одиниць і виявлення та інтерпретацію географічного змісту їхнього дизайну. Тобто її предметом виявляються географічні аспекти випуску матеріальних носіїв фінансової інформації [1].

Виходячи з назви боністично-нумізматичну географію умовно можна поділити на боністичну і нумізматичну. Незважаючи на функціональну схожість банкнот і монет вони все ж мають певні відмінності у номіналі, що викликає різницю у функціонуванні, відмінності у способі випуску і ставленні до них користувачів, відмінності в дизайні і його розмаїтті та ін. Навіть функціональне призначення цих грошових знаків може відрізнитись. Наприклад, окрім обігових монет, основним призначенням яких є готівковий фінансовий розрахунок, ще карбуються пам'ятні і ювілейні монети, які є предметом колекціонування, а також інвестиційні монети, метою володіння якими є заощадження. В той же час банкноти здебільше виконують функції обігових грошових знаків. Тому є сенс у такому розділенні боністичної і нумізматичної географії.

Звертаючи увагу на предметну область боністично-нумізматичну географію пропонується поділити на географію випуску грошових знаків і на сигніфікатну боністично-нумізматичну географію (рис. 1). Відповідно сферою дослідження географії випуску грошових знаків є географічні особливості грошових знаків як засобів фінансової інформації та умови і процеси, що впливають на їх випуск. Завданням сигніфікатної боністично-нумізматичної географії (від лат. significatum – те, що позначається) буде аналіз і

географічна інтерпретація зображення на грошових знаках. Застосування в назві такого елементу як «сигніфікатна» відображає когнітивну сутність цього розділу боністично-нумізматичної географії. Оскільки термін «сигніфікат» в мовознавстві і логіці позначає узагальнене уявлення про сукупність ознак змістовної одиниці він найкраще відображає сутність зазначеного розділу.

Рис. 1. Структура боністично-нумізматичної географії

Відповідно до мети боністично-нумізматичної географії можна визначити наступні складові і напрямки дослідження [1]:

- виявлення приналежності грошових знаків до певних країн або об'єднань країн (тобто визначається сфера функціонування грошової одиниці як національного розрахункового засобу або можливість його використання у кількох країнах, наприклад, як євро у країнах Євросоюзу);
- географічний аналіз назви грошових одиниць (демонструє національні або регіональні пріоритети, дозволяє виявити або сталість валюти, тенденції до отримання фінансової та політичної незалежності або навпаки, традиційну залежність від колишніх метрополій);
- виявлення і аналіз номіналу грошових одиниць (демонструє ступінь стабільності фінансової системи країни, тобто можна робити висновки про темпи інфляції і девальвації);
- огляд технічних особливостей виготовлення грошових знаків (надає уявлення про застосування певного матеріального носія – паперу або полімеру, особливості друку, застосування засобів безпеки та ін.);
- визначення регіональних особливостей дизайну грошових знаків (дозволяє не лише зрозуміти загальний вигляд банкнот, але й застосувати методи географічного аналізу до зображень на них з метою інтерпретації їхнього географічного змісту).

Важливість географічного аналізу зображень на грошових знаків пов'язана з відображенням в них фізико-, економіко- і соціально-географічних особливостей країни або регіону. Це дозволяє виявити окремі географічні елементи (об'єкти і явища) і встановити зв'язки між ними, надає уявлення про ментальні пріоритети країни, допомагає деталізувати країнознавчі відомості тощо. Наприклад, зображення природних ландшафтів міститься на банкнотах Аргентини, Перу, Чилі, Непалу, Індії, монетах США та багатьох інших. Зображення окремих рослин і тварин можна знайти на монетах всіх континентів. Відображення елементів господарської діяльності з географічною прив'язкою (зображення ГЕС, промислових підприємств, портів і аеропортів, різноманітних видів сільськогосподарської діяльності тощо) містяться на багатьох грошових знаках країн

Африки, Південної Америки та Євразії. Національні і культурні особливості населення також подається на банкнотах і монетах багатьох країн. Картографічні зображення зустрічаються на банкнотах і монетах України, Норвегії, Туреччини, країн Євросоюзу, Канади, Аргентини, Австралії та ін. Висвітлення персоналій мандрівників, географів та вчених дотичних до географії наук можна побачити на грошових знаках України, Польщі, Нової Зеландії, Іспанії, Португалії та ін.

Крім комплексного географічного аналізу дизайну грошових знаків важливим є виявлення географічної достовірності зображень. Помилки можна помітити на грошових знаках різних країн. Наприклад, на таких ювілейних монетах України як «Володимир Корецький» (2020 р.), «Учасникам бойових дій на території інших держав» (2019 р.), «Перший пуск ракети-носія «Зеніт-3SL» (2019 р.), «165 років Астрономічній обсерваторії Київського національного університету» (2010 р.) можна побачити певні помилки у картографічних зображеннях.

Взагалі, виходячи з сутності самих грошових знаків та їхнього дизайну, вони можуть бути об'єктом дослідження історії (власно боністика і нумізматики), географії, країнознавства, культурології, мовознавства, мистецтвознавства, психології та інших наук.

Список використаних джерел:

1. Байтеряков О.З. Боністична географія. Методика застосування банкнот у шкільному курсі «Географія. Материка та океани»: монографія. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2024. 156 с.
2. Байтеряков О.З. Формування картографічної культури засобами нумізматичної географії у шкільному курсі «Україна у світі: природа, населення». Природнична освіта та наука, (4), 2024. С. 7-14.
3. Байтеряков О.З., Мисько В.З. Відображення біорізноманіття України засобами нумізматичної географії. Актуальні проблеми охорони біорізноманіття та наукових досліджень в умовах воєнного та післявоєнного часу: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Запоріжжя, 26–27 вересня 2024 р.). Запоріжжя: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2024. С. 110-112.
4. Мисько В.З., Мисько Т.О., Байтеряков О.З. Нумізматична географія: сучасні монети країн Океанії, опис та застосування в освітньому процесі. Money & Banking: гроші та банки в історії Європи: тези доповідей I нумізматичної щорічної конференції «Money & Banking: гроші та банки в історії Європи» (м. Київ, 16-18 вересня 2024 року). Київ, 2024. С. 238-241.

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Ігор ВІТЕНКО, Зоряна МИКОЛІВ

Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти
Тернопіль, Україна

Abstract. *The article examines the possibilities of using modern digital tools in the process of forming environmental competence of education seekers. The advantages of interactive resources, online platforms, simulations, visualizations and gamified environments for the development of environmental thinking, critical analysis of environmental situations and practical skills of a sustainable lifestyle are analyzed. Examples of effective use of digital solutions in the educational process and methodological recommendations for teachers are provided.*

Keywords: *environmental competence, digital tools, environmental education, virtual laboratories, gamification, interactive technologies, sustainable development.*

Сучасна освіта стикається з викликами глобального масштабу – зміна клімату, забруднення довкілля, втрата біорізноманіття. Водночас діти зростають у світі, де цифрові технології – щоденна реальність. Це створює унікальні можливості для педагогів: саме через цифрові інструменти можна зробити екологічну освіту доступною, цікавою і практично орієнтованою. Екологічна компетентність — не лише знання, а й ціннісне ставлення, відповідальність, уміння діяти в інтересах довкілля. І сучасні цифрові інструменти можуть